Η Κοινή Γνώμη
15/2 - 1/3/1960

Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΙΣ ΑΝΑΤΑΡΑΣΣΕΤΑΙ

Ὑπὸ τοῦ κ. ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΑΚΚΑ

α) Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΡΙΒΑΣ ΔΙΑΦΩΝΕΙ
β) Η ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΞΙΦΟΥΛΚΕΙ
γ) Ο ΡΥΘΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΚΡΥΣΤΑΛΛΩΣΕΩΝ

Δύο οὐσιαστικὰ πολιτικὰ γεγονότα —τὸ ἓν ἀρνητικὸν καὶ τὸ ἄλλο θετικόν, μὲ τὴν προσπάθειαν μάλιστα νὰ ἀποβῇ τοῦτο καὶ ἐποικοδομητικόν — ἦλθαν νὰ ἀναταράξουν κατὰ τὰς τελευταίας ἑβδομάδας τὸ τέλμα τῆς πολιτικῆς μας ἀκινησίας. Τὸ ἕνα ἦτον ἡ διακοπὴ τῶν μεταξὺ τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ τοῦ Στρατηγοῦ Γρίβα ἀνταλλαγῶν ἀπόψεων, ποὺ συνεχίζοντο ἀπό τινος μὲ σκοπὸν τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν στενοτέραν σύμπραξιν τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων μὲ τὴν ὑπὸ ἐκκόλαψιν πολιτικὴν κίνησιν τοῦ ἥρωος τῆς Κύπρου. Τὸ δὲ ἄλλο ὑπῆρξε ἡ ἐπισήμως ἀναγγελθεῖσα σύμπηξις τῆς ὁμάδος τῆς «Νέας Πολιτικῆς Κινήσεως», ἡ ὁποία, συγκεντρώνουσα ἀξιόλογα στελέχη διαφόρων πολιτικῶν προελεύσεων καὶ ἐπιφυλασσομένη ἀργότερα μὲ «δημοκρατικὴν» διαδικασίαν νὰ ἀναδείξῃ τὸν Ἀρχηγόν της, διεσάλπισε, ἐν τῇ Ἐθνικῇ Ἀντιπολιτεύσει καὶ αὐτὴ ἐντοπισμένη, τὴν φιλοδοξίαν της νὰ μεταβάλῃ τὸν ροῦν τῶν δημοσίων μας πραγμάτων.

Ἀμφότερα αὐτὰ τὰ γεγονότα πρέπει ἐπιμελῶς νὰ βαθμολογηθοῦν καὶ νὰ τοποθετηθοῦν μέσα εἰς τὸ ὅλον διάγραμμα τῆς πολιτικῆς μας πραγματικότητος. Διὰ τὴν ἀπόπειραν μάλιστα συνεννοήσεως Βενιζέλου—Γρίβα, ὀφείλονται ἀπὸ τὸν γράφοντα τὸ παρόν, καὶ ὡρισμέναι διευκρινήσεις: διότι ἐπανειλημμένως ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων συνηγορήσαμεν ὑπὲρ τῆς συνεννοήσεως αὐτῆς καὶ παρωτρύναμεν τὸν Στρατηγὸν Γρίβαν εἰς τὸ νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν πολιτικὴν ἐπὶ κεφαλῆς ὑπερκομματικῆς Κινήσεως καὶ ἐξεδηλώσαμεν τὴν βεβαιότητά μας ὅτι μία τέτοια Κίνησις, ἀντιπροσωπευτικὴ τῶν πόθων, τοῦ ἄγχους καὶ τῆς δίψης διὰ κοινωνικὴν δικαιοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, θὰ ἐσάρωνε τὸ σημερινὸν κυβερνητικὸν κατασκεύασμα καὶ θὰ ἐξυγίαινε γοργῶς τὸν τόπον, ἔξω ἀπὸ τὴν ἄλλως ἀναπότρεπτον φορὰν τῶν μαζῶν πρὸς τὴν Ἀριστεράν...

⁂

Ἡ μεγάλη ὅμως ὥρα τοῦ Στρατηγοῦ Γρίβα εἶχε σημάνει κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος. Τότε, ἐπεσημάναμεν τὸ «αἴνιγμα Γρίβα» καὶ ἐπροβάλαμεν τὸ «πείραμα Γρίβα» («Κοινὴ Γνώμη» 15 Ἰουλίου). Τότε, τοῦ ἐζητήσαμεν νὰ ἐμφανισθῇ «ὡς τιμωρὸς καὶ ὡς μεταρρυθμιστὴς συγχρόνως», «τοποθετῶν τὸ 1959 κοντὰ εἰς τὸ 1909» («Κοινὴ Γνώμη» 1 Αὐγούστου). Τότε, ἔναντι τοῦ σημερινοῦ χρεωκόπου Κυβερνήτου, ὠνομάσαμεν τὸν ΣτρατηγὸνΓρίβαν «τὸν μόνον ἐκ τῶν πραγμάτων ἐνδεδειγμένον ἐκκαθαριστὴν» («Κοινὴ Γνώμη» 15 Αὐγούστου). Καὶ τότε, ἀπαριθμήσαμεν τὰ λαμπρὰ ἔπαθλα «τῆς μάχης τὴν ὁποίαν οὗτος καλεῖται τ ώ ρ α —ὡς ἐγράφαμεν— νὰ δώσῃ καὶ α ὔ ρ ι ο ν νὰ κερδίσῃ» («Κοινὴ Γνώμη» 15 Σεπτεμβρίου).

Ἔκτοτε ὅμως, παρῆλθον ἓξ ἢ καὶ ἑπτὰ ὁλόκληροι μῆνες. Ἐπὶ τῶν ὁποίων, δυστυχῶς, ἐκυριάρχησε, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Στρατηγοῦ, μία πρόδηλος διστακτικότης καὶ ἀναποφασιστικότης. Ἡ ἐξόρμησίς του διαρκῶς ἀνεβάλλετο. Τὸ ὅπλα του —τὰ ἀποκαλυπτικὰ ἀσφαλῶς «Ἀπομνημονεύματά» του καὶ τὸ «Πρόγραμμά» του— ἠχονίζοντο ἀδιάκοπα, ἀλλὰ καὶ διαρκῶς παρέμενον εἰς τὴν ὁπλοθήκην. Ἐφαίνετο καὶ ὁρμητικὸς ἀλλὰ καὶ ἑρμητικὸς συγχρόνως. Ἐξήρτα ἀπὸ τὸν λαὸν τὴν ὁριστικὴν του ἀπόφασιν, ἀλλ'ὁ λαὸς τὸν ἐχειροκρότει χωρὶς ἐκεῖνος νὰ ἐκδηλοῦται. Ἤρχισαν τέλος καὶ ὡρισμέναι συνομιλίαι του, πρῶτον μὲ διαφόρους πολιτικοὺς ἄνδρας, ἔπειτα μὲ τὴν σημερινὴ ὁμάδα τῆς Νέας Πολιτικῆς Κινήσεως, ἔπειτα τέλος μὲ τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων. Ὅλας ὅμως τὰς ἐπαφάς του ἐχαρακτήριζε μία ἐξαιρετικὴ καὶ γενικὴ πρὸς τὸν πολιτικὸν κόσμον δυσπιστία, ἡ ὁποία θὰ ἦτο μὲν ἀπολύτως γόνιμος ἐὰν τὸν ὡδήγει ἐγκαίρως εἰς μίαν τολμηρὰν εἰρηνικὴν ἐπανάστασιν γενναίας πρωτοβουλίας καὶ ἔξω πάσης διαπραγματεύσεως, ἡ ὁποία ὅμως ἀπέβαινε στοιχεῖον ἀρνήσεως ἐφ' ὅσον ἐθεώρει οὗτος συγχρόνως ἀπαραίτητον τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος του ὄχι μόνον ἀπὸ νέους καὶ ἀδοκιμάστους Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκείνους — καὶ εἶναι εὐτυχῶς πολλοὶ — ποὺ ἐπιπλέουν πάντοτε εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν ὡς ἔμπειροι καὶ ἄσπιλοι συγχρόνως δημόσιοι ἄνδρες.

Καὶ οὐδεὶς βεβαίως φόγος βαρύνει τὸν Στρατηγὸν Γρίβαν διὰ τοὺς δισταγμούς του αὐτοὺς καὶ διὰ τὴν τόσην ἐφεκτικότητα. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ, αἱ ὧραι, αἱ ἑβδομάδες καὶ οἱ μῆνες παρήρχοντο. Καὶ ἡ οἰκουμενικότης ὅμως τῆς προσπαθείας του κατηργεῖτο μὲ τὰς ἀπωθήσεις του, ἡ δὲ πολιτικότης τῆς στάσεώς του ἠμφισβητεῖτο, ἰδίως ἀπὸ τὸν λαόν.Μέσα σ'ἕνα ὁμηνον ἐστραγγαλίζετο μία μοναδικὴ εὐκαιρία ραγδαίας ἀνανεώσεως τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς.Καὶ τώρα, ὁ Στρατηγὸς αὐτοτοποθετεῖται πρὸ τοῦ διλήμματος: εἴτε νὰ προχωρήσῃ μόνος ἢ περίπου μόνος, εἰς τὴν πλέον ἀκατάλληλον ἤδη ψυχολογικὴν στιγμήν,—εἴτε νὰ ἀναβάλῃ καὶ πάλιν τὴν κάθοδόν του, παραμένων, μὲ ἀκέραιον τὸ γόητρόν του, ὡς μία μεγάλη διὰ τὸ μέλλον ἐθνικὴ ἐφεδρεία...

⁂

Ὡς πρὸς τὴν «Νέαν, ἐξ ἄλλου, Πολιτικὴν Κίνησιν», ἓν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον χαρακτηριστικὸν τὴν προσδιορίζει. Ἐδῶ, δὲν εἶναι, βεβαίως, τὰ στελέχη ποὺ ἀπουσιάζουν. Ἐδῶ ὅμως, ὁ Ἀρχηγὸς εἶναι ὁ μέγας ἀπών. Ἱκανώτατοι καὶ συμπαθέστατοι, αὐτοσυνιστῶνται ὅλοι οἱ ἀπαρτίσαντες τὴν Ὁμάδα. Καὶ ἡ ἀναβολὴ δ' ἀκόμη τῆς ὑποδείξεως τοῦ Ἡγέτου των—ἐὰν δὲν πρόκειται ἐπ' ἀόριστον νὰ παραταθῇ —θὰ ἐδικαιολογεῖτο ἐπὶ τέλους καὶ αὐτή, ἐφ' ὅσον τὰ μέλη τῆς Ὁμάδος θὰ εἶχαν ἐν τῷ μεταξὺ τὸν συνεκτικὸν δεσμὸν τῆς ὁμοιογενείας. Τούτου ὅμως μὴ ὑφισταμένου, ποῖος θὰ εἶναι τώρα, εἰς τὸ κρίσιμον ξεκίνημα, ἔστω καὶ ὁ συντονιστὴς μόνον τῶν κινήσεών των, τῶν ἐκδηλώσεών των, τῶν ἐπιδιώξεών των ; Ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, θὰ κινδυνεύουν νὰ ἐλέγχωνται ὄχι μόνον ὡς ἀνομοίως πολιτευθέντες κατὰ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀντιφατικῶς ἐνεργοῦντες ἀκόμη καὶ τώρα.

Τὸ μανιφέστον των τῆς 6ης Φεβρουαρίου ἀποτελεῖ βεβαίως μίαν προσεκτικὴν συνισταμένην τῶν κατ' ἰδίαν ἀπόψεών των καὶ συγκροτεῖ ἕνα ἀξιοπρόσεκτον «ντοκουμέντο». Ἀλλὰ τί τὸ νέον προσκομίζει, ποὺ νὰ δικαιολογῇ τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα τῆς Κινήσεως; Οὔτε κἂν τοὺς νέους καιροὺς μὲ θάρρος ἀντιμετωπίζει, ἀφοῦ τὸ διακρίνει μία ἀπροσδόκητος συντηρητικότης.Τὴν ὁποίαν πάντως δὲν ἐπεριμέναμεν ἀπὸ ἄνδρας σαφῶς ἐκδηλωμένους ὑπὲρ τῆς εὐθυγραμμίσεως τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν ἀληθινὴν Ἐπανάστασιν ποὺ γύρω μας μας παντοῦ προχωρεῖ,—ἀπὸ ἄνδρας ὡς π.χ. οἱ φίλοι κ.κ. Ἀλλαμανῆς καὶ Ζίγδης... Ἴσως βέβαια, ἐν τῇ πορείᾳ τῆς Ὁμάδος, ἡ ἀπαραίτητος αὐτὴ τάσις νὰ ἐνισχυθῇ καὶ ἐπικρατήσῃ. Ἡ πρώτη ὅμως ἐντύπωσις θὰ παραμείνῃ, ὡς λέσχης δημοσίων ἀνδρῶν κατὰ πάντα ἀξιολόγων καὶ διαπρεπῶν, ποὺ ἐξεκίνησαν μὲν ἀλλὰ δὲν συνεκίνησαν καὶ ποὺ οὔτε μεταξὺ των ἀφωμοιώθησαν οὔτε ἀφωμοίωσαν τὸ μεγάλο μήνυμα τῆς ἐποχῆς. Κρῖμα!

Οἱ παλαιότεροι, ἀντικρύζοντες τὴν ἐξόρμησίν των, θὰ ἐνθυμηθοῦν τὴν Ὁμάδα τῶν Ἰαπώνων, ὅπως ἀπεκλήθη τῷ 1906 ὁ ὀλιγομελὴς ὅμιλος τῶν ἐξ ἴσου ἐπιφανῶν καὶ ὡρίμων πολιτικῶν τῆς ἐποχῆς, οἵτινες εἶχον ἀπογοητευθῇ ἀπὸ τὸν τότε παλαιοκομματισμὸν τοῦ Γ. Θεοτόκη, τοῦ Δ. Ράλλη καὶ τοῦ Κ. Μαυρομιχάλη, καὶ συνέπηξαν ἀνεξάρτητον Ὀργανισμόν. Βραχύβιος ὅμως ὑπῆρξε τότε ἡ τῶν Ἰαπώνων μας

δραστηριότης. Ἤρκεσε γλήγορα τοῦ πρωθυπουργοῦ Γ. Θεοτόκη ἡ εὐελιξία, ἐκπορθήσαντος τὸν Δ. Γούναρην διὰ τῆς εἰς αὐτὸν ἀναθέσεως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἵνα ἡ Ὁμὰς διαλυθῇ ἀμέσως εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη. Διερωτῶνται λοιπὸν καὶ τώρα πολλοί: τί θὰ γίνῃ ἡ Νέα Κίνησις, ἐὰν αὔριον ὁ κ. Καραμανλῆς προτείνῃ π.χ. εἰς τὸν κ. Μαῦρον τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Συντονισμοῦ καὶ εἰς τὸν κ. Μητσοτάκην τὸ ἴδιον δόλωμα ποὺ πρὸ 54 ἐτῶν εἶχε δεχθῆ ὁ ἀείμνηστος Γούναρης; Τὸ καθ' ἡμᾶς καὶ εὐχόμεθα καὶ ἐλπίζομεν ἀδιάρρηκτος νὰ παραμείνῃ ἡ Ὁμάς. Ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξελιχθῇ, τόσον ὡς ἰδεολογία, ὅσον καὶ ὡς πυρήν.

⁂

Πάντως, ἐπὶ τοῦ παρόντος, οὔτε ἡ λαμπρὰ ἀπομόνωσις τοῦ Στρατηγοῦ Γρίβα, οὔτε ἡ Ὁμὰς τῶν ἤδη ἀλληλεξαρτήτων ἀνεξαρτήτων, δὲν φαίνεται νὰ ἐπηρέασαν ἐνισχυτικῶς τὴν ἐξέλιξιν τῆς πολιτικῆς μας καταστάσεως. Θὰ ἐλέγαμεν μάλιστα ὅτι καὶ τὰ δύο αὐτὰ πολιτικὰ φαινόμενα, ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ δημοσίου μας βίου μᾶλλον ἀνασχετικῶς: διότι αἱ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Ἀντιπολιτεύσει διαφωνίαι, ἀποκρυσταλλούμεναι ὡς σχηματικῶς πλέον διεμορφώθησαν, δείχνουν νὰ εὐνοοῦν τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν καὶ μόνον, κραταιοῦσαν τὴν συμβατικήν της θεμελίωσιν ἐπὶ τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι διόδοχος κατάστασις δὲν ὑπάρχει, οὔτε καὶ εὔκολα συγκροτεῖται. Καὶ ἂν τοῦτο ἀπεδεικνύετο ἀκριβές, τὰ δύο αὐτὰ πολιτικὰ γεγονότα θὰ ὡδήγουν τὴν χώραν μας εἰς μίαν δραματικὴν ὀπισθοχώρησιν, μετὰ μίαν ὁλόκληρον διετίαν καθ' ἣν τόσαι ἀντιθέτως κατεβλήθησαν προσπάθειαι διὰ νὰ προχωρήσωμεν.

Μὲ τὴν ἀδιόρθωτον ὅμως ἴσως αἰσιοδοξίαν μας, θὰ ἀντιτάξωμεν ὅτι μία τοιαύτη ἑρμηνεία τῆς ἐξελίξεώς μας μᾶς φαίνεται πολὺ πρόχειρος καὶ κατὰ βάθος τελείως ἀβάσιμος. Διὰ πολλοὺς δὲ λόγους, ὁ πρῶτος ἐκ τῶν ὁποίων συνάπτεται μὲ τὴν πεποίθησίν μας ὅτι ἡ ἀποσαφήνισις μιᾶς καταστάσεως—ὡς ἡ ἤδη διττῶς γενομένη—πάντοτε γόνιμος εἶναι καὶ ἐπιτρέπει τὴν ὀρθὴν καὶ ὄχι τεκμαιρομένην πλέον ἀξιολόγησιν τῶν συντελεστῶν της. Ἀλλὰ δὲν σημειώνεται, ὡς μόνον ἀπορρεῦσαν πλεονέκτημα, αὐτὴ η σαφήνεια. Εἰς τὴν πολιτικὴν ζωήν, παρατηρεῖται πάντοτε καὶ τὸ φαινόμενον τῆς μιμητικότητος, τοῦ παραδειγματισμοῦ. Μὲ τὸ ὅτι ἔλαβαν θέσιν, εἴτε θετικῶς, εἴτε ἀρνητικῶς, τόσον ἡ Ὁμάς, ὅσον καὶ ὁ Στρατηγὸς Γρίβας, ἤδη καὶ τὰ ἄλλα Κόμματα τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπολιτεύσεως φέρονται πρὸς μίαν ἀντίστοιχον τοποθέτησιν καὶ ἀποκρυστάλλωσιν.

⁂

Καὶ εἶναι μὲν πρόωρον νὰ προβλεφθῇ ἀπὸ τοῦδε ποῦ ὁ νέος αὐτὸς ρυθμὸς θὰ ὁδηγήσῃ τοὺς Φιλελευθέρους τοῦ κ. Σ. Βενιζέλου, τοὺς Προοδευτικοὺς τοῦ κ. Σ. Μαρκεζίνη καὶ τοὺς Δημοκρατικοὺς τοῦ κ. Ἠλ. Τσιριμώκου. Δὲν θὰ ἐκπλαγῶμεν ὅμως καθόλου ἐάν, ἔστω καὶ ἀνεπαισθήτως ἀκόμη, ἔστω καὶ ἀσυναισθήτως, τὰ τρία αὐτὰ Κόμματα ἄγονται ἤδη πρὸς τὴν ἀποδοτικωτέραν ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν ἀναζήτησιν τοῦ σχήματος ἐκείνου ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἠμποροῦν νὰ συνδυάσουν τὰς δραστηριότητάς των καὶ τὰς τόσον συγγενεῖς προοδευτικὰς κατευθύνσεις των. Ἐκ παραλλήλου, πλέον ἀπαραίτητον ἢ ποτὲ ἄλλοτε ἀποβαίνει, ὅπως τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων ἐντείνῃ τὴν ὀργανωτικήν του ἐνεργητικότητα καὶ ὅπως ὁ Ἀρχηγός του συνεχίσῃ τὴν τόνωσιν τῶν στελεχῶν του, ὡς ἐπανήρχισε νὰ τὸ ἐπιτυγχάνῃ διὰ τοῦ μνημειώδους λόγου ποὺ ἐξεφώνησε πρό τινος εἰς τὸν Πειραιά.

Ὁπωσδήποτε, τὸ τέλμα καὶ ὁ ἀκινητισμὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπολιτεύσεως φαίνονται νὰ ἀνήκουν πλέον εἰς τὸ παρελθόν. Καὶ μέσα εἰς τὴν ἄμιλλαν τῶν περαιτέρω δημιουργικῶν κινήσεων καὶ προσπαθειῶν, θὰ καταδειχθῇ ὄχι μόνον τὸ ποῦ θὰ ἀναζητηθῇ τὸ αὐριανὸν σχῆμα τῆς διαδοχῆς, ἀλλὰ καὶ ποῖος θὰ εἶναι ὁ αὐριανὸς Ὁδηγός. Ὁμολογοῦμεν ὅτι εἶναι τόσοι οἱ κίνδυνοι, τόσαι αἱ ἀνομίαι, τόσα τὰ λάθη καὶ τόσα τὰ κρίματα ποὺ συσσωρεύει ἐπὶ τῶν ὤμων της ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, ὥστε ἐπιστεύαμεν ὡς ἐπιτακτικὴν τὴν ἄμεσον ἀνατροπήν της καὶ ἀντικατάστασίν της. Ἀναγνωρίζομεν μὲ εἰλικρίνειαν, ὅτι οἱ ὑπολογισμοί μας καὶ ἡ αἰσιοδοξία μας διεψεύσθησαν ἀπὸ τὸν ἀκατανίκητον ἑλληνικὸν ἀτομικισμόν. Ἤδη, ἡ διαδικασία τῆς ὅλης ἀνελίξεως θὰ εἶναι βραδυτέρα. Ἂς ἐλπίσωμεν ὅμως νὰ ἀποβῇ — τώρα τοὐλάχιστον, τώρα ἐπὶ τέλους— ἀποτελεσματική. Διότι ἄλλως, τὸ μόνον συμπέρασμα ποὺ θὰ ἐπιβάλλεται ἐκ τῶν πραγμάτων, θὰ εἶναι ὅτι κάποια ἀόρατος δύναμις βραχυκυκλώνει καὶ εὐνουχίζει κάθε ἀπόπειραν ὀργανώσεως τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπολιτεύσεως.
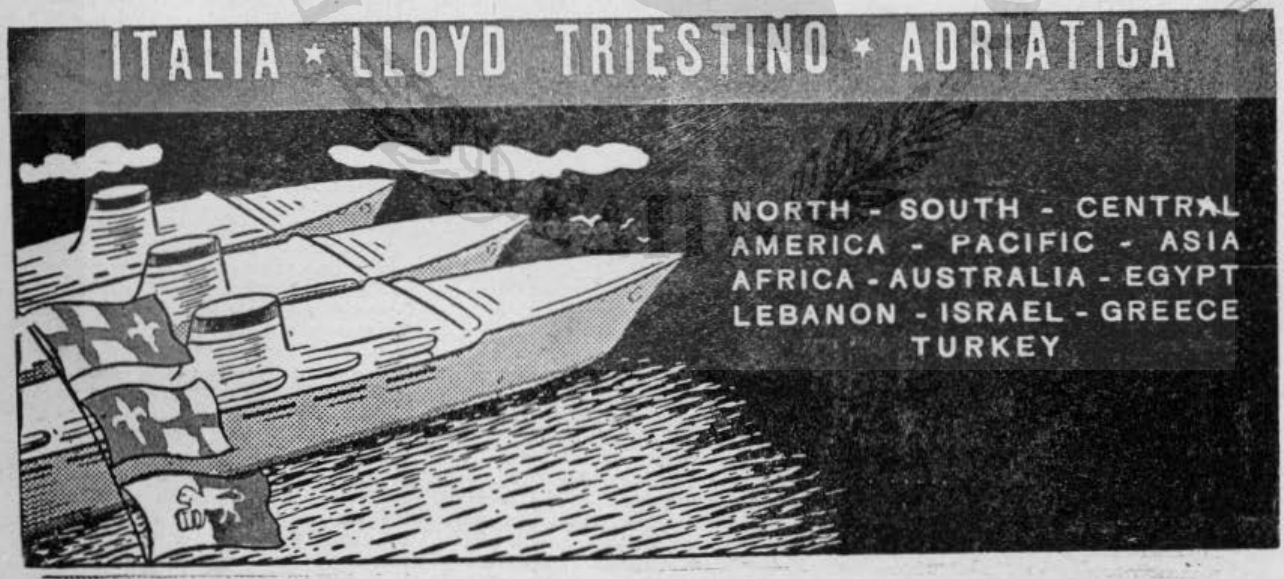
ΛΕΩΝ ΜΑΚΚΑΣ